

úgy egyeztünk meg, hogy a férjem először velem végez, aztán magával.

az már nem a mienk, ami utána történik. megbüntetik a testet, amiben valaki, aki én voltam, mindegy. voltam benne, valaki benne volt a hús szálnalmas kis termeiben és kiadott egy formát,

született ezerkilencszázvalamiben az egyik szomszédos országban, ami felbomlott, aztán újjáalakult, tartományok vándoroltak keresztül az ország béna testén, a béke északról délre, keletről nyugatig feszülő irtózatoss nyugalma alatt, mialatt az én belső gyarmataim között is átrajzolódottak a határok,

ahogy az egyes szervek kitüremkedtek, majd visszavonultak, egymással háborúzva az irányításért a tüdőcsúcs kupolája és a végbélnyílás szennyvízcsatornája közt húzódozó birodalomban,

újra- és újrarájzolva a nyálkás vonalakat, korall alakban kifakulva, aztán elhervadva, összefonódva és egybenőve, vörösen égve a palota örök sötétjében, és időközben megszállás alá került az ország, ahol születtem, tisztogatást hirdettek, megtisztították a lakosságot az élettől, először minket, a folyó partján sorakozva, a nyílt utcán hulló alakzatokban, házak mélyére rontva,

utána őket, mert a halottá tétel is többszörösen visszajár, és minden embert szolgáló eszköz halált szolgáló eszközzé változtatható, öl a fejsze, öl a fűrész, öl az ólom, ölnek a fák és ölnek a házak, sintértelepek és enyvyárok írják újra a végtisztesség fogalmát, és a gránitos, nemcsak ásványokban, hanem halottakban is gazdag kéreg felett épülnek majd újra az utcák, fent és lent halálvárossá olvadva össze,

mialatt valaki alámerül ezekben a saját vérrrel telített kelyhekben, tör és zúz a palotában, lezuhan a kupoláról, belefullad a hasüreg mocsaraiba, gyarmatokat hoz létre a piros félszigeteken, eleven telepek fájdalmán keresztül próbálja kisajtolni a testből azt, ami legjobban hasonlít az életre.

lakoztam a testben. ólalkodtam a testben. lábujjhegyen jártam a testben, hiába.

kiadtam egy formát, összetartott és széttartott.

meg kell büntetni a testünket, mert nem hagytuk meg nekik a munkát.

ezek a munka szentségében hisznek, és a munka jellege teljesen mindegy. a munka természetéből adódik, hogy a munkát minden körülmény közt el kell végezni, így tartják vállukon a világot, mialatt az emelkedőn menetelnek; minél magasabbra jutnak, annál alacsonyabbra kerülnek, és kezdek is újra az egészet. már a határvidéknél járnak, ahol ezzel párhuzamosan egyre fogy a népesség, ötvenkilenc egész hetvenegy tized részben kovából, tizenöt egész negyvenegy tized részben alumíniumból, négy egész kilenc tized részben mészből, négy egész harminchat tized részben magnéziumból, kisebb arányban nátriumból, vasból, káliumból, és hasonlókból épülnek meg kérges koporsóik.

a két agy valószínűleg azonnal a falra fog csapódni.

a nagyszerűség igazából nagyravágyás volt.

a vérünk meg a szöveteink egymásban tocsognak és párosodnak majd, itt valami új kezdődik, legalábbis a két fej köré glóriát vonó legyek számára mindenképpen.

új formába dermedünk. a feltámadás még soha nem volt ilyen közeli, ilyen bizonytalan.

engem a hajamnál fogva húznak majd le a lépcsőn, a férjem testét utánam rúgják, törött végtagokkal ér le a márványpadlóra. szeretném, ha lenne benne valami földöntúli, ahogy a hajnali ködben két test az udvar felé lebeg, de ahol belső szervek szakadnak le, és kocsonyás anyagok folynak ki, ott nincs helye jelképeknek. ezen a homályos vidéken a vér csak vér, a csont csak csont. jelöletlen gödörbe dobunk minket, mésszel öntenek le, fehér lesz minden, mint a felejtés, mint a megkülönböztető jelzés, mint a menyegző, hiszen tulajdonképpen még mindig együtt vagyunk, valamilyen formában.

miközben az ellenséges csapatok az udvaron raknak máglyát a férjem családjának kézzel fogható történetéből; röhögve, röhögve a családi album egyes fényképein,

miközben a kiserdőben talált ágakra szalonnát húznak és azt a máglya fölött sültek meg, mert még ha gyilkolásra nem is került sor, a rombolás önmagában is embert próbáló feladat,

miközben a kiserdőben a maradék két cselédre vadásznak, és ha közel jutnak a rejtékhelyükhöz, a cselédek láthatják, hogy ezeknek ember helyett disznóhoz hasonlít az arcuk; nem úgy nevetnek, mint az ember, de nem is úgy, mint a disznó, hanem mint valami harmadik, újszerű faj, akinek fegyver nő ki a keze helyén,

miközben a maradék cselédek összefüggéseket keresnek a magaviselet és a sors között az erdő tövises bokraiban, kezeiket a saját vagy a másik szájára tapasztva,

azalatt mindegy, hogy megmerevedik a test, és bevégeződik a vegyi folyamatok csillaghullása, mert ezek már nem mi vagyunk, és ahol vagyunk, ott nincs emlékezés.

hiszen a szeretet is csak egy döntés.

ordítok, mikor megérezem a tarkómon a pisztoly hideg csövét. nem hangosan, csak a fejem van kibélelve ezzel az üvöltéssel.

minden egyes hang, amit életemben eddig hallottam, ott bent tolakszik, addig sokszorozódnak, amíg a vér el nem önti a gondolkodást. nézd, itt ez a vörös semmi a látóteremben, ráborul a szemeimre az anyag, ami gyerekként éjszaka felkeltett, hogy megnézzem, megvannak-e még a szüleim, és ami aztán még jobban rám sűrűsödött, amikor az ajtuk előtt állva hallottam, ahogy anyám halkán sír a sötétben.

rajtam van a hideg, de amikor már teljesen átfagytam, a fejemben forrósággá változik, forni kezdenek a szerveim, készülnék kiszülni és szétfröccsenni, hogy mielőtt elégnék, a bőröm újra megfagyjon. kis jéghegyek az irhám alatt, egyszerre kell vizelnem, ürítenem, hánynom, kiadnom magamból mindent, ami emberi és ezáltal romlandó, kívülre fordítani a belülről, hogy kiszabadulhassak ebből a tehetetlen országból, hogy ne legyek többé én, csak ez a test járatain keresztül kiáramlás. üvölteni akarok, némán öklendezek. a hangok a fejembe vannak bezárva, és a fogaim elakadnak egy új anyagban, ami egyszerre puha és kemény; puha, amikor a fogaim kemények, és kemény, amikor a fogaim puhák. a sötétség van ilyen anyagból, de ez az anyag több, mint a sötétség maga. verejtek ül a bőrömmön, a felmelegedett hám alatt a másodpercek omladékában eljegesedek, ugyanezek a másodpercek a hátramartott időm árkaiba hullanak, mindjárt be is temetik, újra meg újra, nem vagyok már ember.

a férjem keze eltűnik a látóteremből. a saját fejéhez is odatartja a pisztolyt. valaki halkán sír, vagy inkább nyüszít. földrengés van bennem, az ágy támlájában kell megkapaszkodnom, hogy ne hulljanak ki az összefeszüléstől a fogaim, hogy ne lássam, ahogy a férjem végleg lebomlik saját magáról.

azokat az állapotokat akartuk elkerülni, amik egy még élő és használatba vehető test körül szoktak keletkezni. a zsákmánnyá válást akartuk megelőzni, megtartani az illúziót, hogy szükség-szerű, hogy minden, ami elkezdődött, bevégeződjön.

nem tudom, mióta van a karjaiban a férjem. mélybe ránt a súlya, ahogy belém kapaszkodik. mire lehúzódik a vörös a szemeimről, a pisztoly már nincs sehhol. egymást markolva fekszünk és remegünk az ágyon. énekelj nekem, mondja a férjem azon a színtelen hangon, ami a régi hangjából maradt.

valaki valahol énekelni kezd.

az alatt

az elemi iskolában nem vagyok hajlandó írni és olvasni.

hangok alapján tájékozodom, mint az éjszakai állatok, akiknek soha nem nyílnak ki teljesen a szemük, mert a magányos sötétségben nincs szükségük látni, ezért a hallásuk élesedik elviselhetetlenül pontosra, hogy vakon is meg tudják különböztetni a zsákmányt a veszélytől.

minden, amit hallok, a fejemben visszhangzik, kering és ingerel. a bolygók érmelyítő mozgását utánozzák a hangok, hömpölyögnek és apályosodnak. rezgésükből már tudom, mikor kell elbújni vagy előbújni.

mindent hallok.

mindent hallok.

MINDENT HALLOK.

mikor eléri a fejemet a dagály, megkeresem a legközelebbi sarkot. ott összegömbölyödök, kezeimet a füleimre tapasztom, hogy legalább a kinti és a már bent levő hangokat el tudjam különíteni. így jöhet létre a rend gyenge utánzata, pedig a kint és bent között soha nem volt egyértelmű határ, ez az, ami miatt elviselhetetlen az élet.

az iskolai nagyszünetben a többi gyerek az udvaron játszik gyanútlanul, én meg a padok alatt az ábécéskönyvet nézegetem.

a gyerekek nagyon hangosan tudnak játszani. általában kergetőznek, igyekeznek elérni a házat, ami megvédi őket a fogótól. a ház egy nagy fa az udvar közepén, ott tolonganak és visítanak. még nem sejtik, hogy nem is olyan sokára másmilyen csapatjátékokat fognak játszani, és a fronton nincsen ház. ha sejténék, még hangosabban kiabálnának, hogy elnyomják a félelem zúgását a fejükben.

az én fejem is egyfolytában zúg. az iskolában nekem a padok alatt van a ház. ha be is jön valaki a szünetben az osztályterembe, úgy csinál, mintha nem venne észre. a tanító a tanórákon sem szólít fel. nem haladok együtt az osztállyal, senkivel nem haladok együtt. egyszer majdnem megtanulok írni, aztán végül inkább telerajzolom a füzetemet hangokkal: csupa gomolygó, fekete vonal, összetorlódnak, mint egy fergeteg, de én a vastagságuk és töréseik alapján meg tudom állapítani, melyik vonal

melyik hanghoz tartozik. lerajzolva valamennyire tompul az élk a fejemben. a vastag keretes szemüvegű, egyre hízó tanító nem hiszi el, hogy miket és hogyan hallok, hiába próbálom neki elmagyarázni, hogy nagyon nehéz úgy figyelni az órán, hogy közben minden kis zaj a fejem körül rajzik, és ha össze is állnak valamilyen rendszerre, az is csak egy pillanatig tart, mert állandó hullámszásban vannak, nekem kell újra- és újrateremtennem őket, hiszen én termelem a hangokat, én rakom össze és bontom le őket. a fejem egy nagy átalakító, nélkülem nem így lennének jelen a zajok ebben a térben, mint ahogy az erdő is csak általt létezik, hogy az éjszakai állatok a veszély és a zsákmány közti különbségtétel során minden zörejre figyelnek, a legnehezebben hallhatókat is magukhoz veszik, kicsi koponyáikban énekelteik, aztán meg kilövik őket újra a magányos éjszakába, így teremtődik meg az erdő.

az átalakítás már azelőtt megvolt, hogy az emlékezetem elkezdődött volna. a hallóidegek magvai legyőzhetetlenek, öregebbek nálam. muszáj, hogy a természetességük, a hosszuk, a mélységük vagy magasságuk, a zöngéjük, az erősségük, a légyságuk vagy keménységük, az összetettségük alapján csoportosítsam a hangokat. a világ összes hangjából kell rendszert építenem, és muszáj meghallanom azt, amit senki más nem hall.

a fejem egy nagy, lüktető seb. annyit érek, mint a jobb szememet kettéhasító migrén.

a tanító azt mondja, nagyon jól tudja, hogy ezekkel a kifogásokkal mit akarok elérni, a tanulói kötelezettségek kikerülését. ezért a következő tanórákon sarokba kell állnom, háttal az osztálynak. a tanító nem tudja, hogy én szeretem a sarkokat, sokkal jobban, mint a padokat, mert a zajokat a sarkokban hallani legkevésbé. a sarkokban, ha a szememet is becsukom, egy kis időre el is lehet tűnni.

megtanulom, mit kell ahhoz mondani vagy csinálni, hogy a tanító a sarokba küldjön. annyiszor kell sarokban állnom, hogy végül már felszólítás nélkül is oda megyek, amikor túl sok a hang a fejemben, és ez ellen senkinek nincs kifogása.

anyám délutánként a konyhába zár a nagy ábécéskönyvvel, hogy megtanuljak írni és olvasni. csak jót akar nekem, mondja; minden anya jót akar a gyerekének, ki-ki különböző formákban.

olvasás helyett elképzelem, hogy a betűknek milyen hangja lehet, hogy a szemléltető állatoknak milyen hangja lehet; rémült lovak, szelíd tehenek, kedves nyulak az ábécéskönyvben. elképzelek hangokat, amik megnyugtatnak, rendszerint olyan hangok ezek, amik kioltják egymást, így keletkezik a csend. le is rajzolom az állatokat: puha, körkörös, ugráló vonalak a réteken átfutó, szelíden makogó nyulak; hol megvastagodó, hol megszakadó vonalak a riadtukban nyertő lovak; egyenletes, kiszámítható kis szakaszok a komoly, megbízható tehenek.

az állatok végül nem adnak ki több hangot, és ha sokáig fekszem csendben, csukott szemeim előtt megjelennek a kis alakzatok. talán az állatok miatt jönnek elő, hiszen bennük is van valami állati, valami hátrahagyott, ami összeköt mindennel, ami

élő, ami valaha élő volt, teljes és gyönyörű. ilyenkor furcsa részek lebegnek a szemem vizeiben: csillók, csontszerkezetek, csápok, csökevény szervek. medúzaszerű mozgással úsznak át a látóteremen, bele abba a szakadékba, ahonnan kioltódnak a hangok. a szakadék szélén állva csak a visszhang visszhangját lehet hallani, az meg már majdnem csend.

a kis alakzatok az őskorban laknak, onnan járnak át hozzám. lehet, hogy szándékosan hagyta el őket az „ő” betűnél az állatbört viselő, szakállas ember, mert már felfedezte a tüzet, és azt hitte, a meleg majd megvédi mindentől. kimenekítette magát a hideg barlangból, a kis alakzatokat meg örökre az emberiség sötét órájában hagyta, abban az órában, mikor az ember felfedezte a betűket és belőlük törvényt alkotott. ezután céltalan keringésbe kezdtek a kis alakzatok, át meg át a mindenféle kövekről elnevezett korokon. aztán valahogy fennakadtak a látóteremben. a csendet a szüleim törik meg. apám felébred a délutáni alvásából, erre anyám is visszajön onnan, ahova akkor megy, amikor a keskeny kis ablaknál ülve a kilátást nézi órákon át, a kertet a soha meg nem termő káposztákkal és a száraz földbe vert karókkal. apám veszekedni kezd anyámmal, anyám veszekedni kezd velem, firkának hívja a rajzaimat és tüzelőnek használja őket, nem szabad pazarolni a papírt most, hogy a kiserdőben alig találunk nyesedékfát, ezek a rajzok különben is csak értelmetlen vonalak, mondja anyám, ha már nem vagyok hajlandó olvasni, mért nem rajzolom le inkább azt, amit az ábécéskönyvben látok, például a nyulakat, vagy a teheneket, vagy a lovakat.

apám azt mondja, valami biztosan nincs rendben a fejemben. ez talán nem is akkora baj, hiszen egyébként sem tudnának sokáig taníttatni. mikor betöltöm a tizedik évemet, apám úgy dönt, hogy már nem kell iskolába járnom, az iskola úgysem nevel életre, a munkával ellentétben, hiszen a munka maga az élet.

a munka maga az élet, de

apám nem dolgozik. nem emlékszem, hogy valaha is dolgozott volna. anyám jár mosni és takarítani a városba. a felkapaszkodott, de még meg nem gyökerezett gazdagoknak mindig kell két dolgos kéz, amik tisztára súrolják az otthonukat, hogy a többi felkapaszkodott, de még meg nem gyökerezett is lássa, hogy az övék valóban tiszta, rendezett otthon. az ábécéskönyvet is a gazdagéktól szerezte anyám, ez volt a legnagyobb zsákmánya. anyám szerint nem lopás elvenni azt, amire másnak már nincs szüksége, csak arra kell vigyázni, hogy ne vegyék észre, különben meggondolják magukat, és mégis inkább ragaszkodnak a rongyokhoz meg a maradékokhoz, és akkor miből lenne nekem ruha, meg nehéz időkben étel az asztalon.

mikor nem kell többet iskolába mennem, először csak a ház körül segíték. tűzifát gyűjtök a határban és lisztet kéregetek a soron. később engem is elküldenek néhány gazdag családhoz. ezek a családok a város másik, új felében laknak, hogy térben is elkülönüljenek, például tőlünk, akik a város szélén élünk. nálunk már csak a vályogos cigányok vannak kijebben, a kiserdőben. az utcánknak nincs is neve, mindenki úgy hívja, hogy a sor, és valóban csak egy sorból áll, egy oldalnyi házból. nem is házak

ábécé

ezek, hanem putrik, amiknek a csupasz ajtófélfájára vízkereszt-kor felírja a pap, hogy g+m+b, ez védi meg az ingatag szerkezeteket az összedőléstől.

a városban először rosszul leszek az új zajoktól. lassan adódnak hozzá a fejemben már létező, átalakítandó hangokhoz. bolti ajtók csilingelése, járókelők cipőinek surrogása, lovak patáinak kopogása, cselédek veszekedése, rend épül a fejemben. mintha abécéskönyvben lennének, a hangokat olvasom, ha eltévedek. mást nem tudok, hiszen még mindig nem tanultam meg írni és olvasni.

a szomszédos országban a férjem már nagyon fiatalon tud írni és olvasni, az apja mogyorófavesszővel ösztönzi a tudásszomját. az első szó, amit a férjem leír: katona. egy könyv borítóján látta otthon, otthon szinte csak ilyen könyveket láthatott. valójában valami mást akart leírni, csak nem ismerte a jelrendszert, amivel kifejezhette volna magát, az csak később fejlődik ki a férfiakban, ha egyáltalán kifejlődik, hiszen nem vagyunk mindenben egyformán fejlettek. az enyémhez képest például a férjem hallása kifejezetten gyenge, már a katonai iskolában sem hallotta jól, ezáltal nem is teljesítette a vezényszavakat. emiatt órákon át kellett fél lábon állnia vagy töltényhüvelyeken térdepelnie a sarokban, aztán a fronton még süketebbé tette a közelharc, de ezért már nem büntetést kapott, hanem kitüntetések.

magától értetődik, hogy a férjem engem sem hall mindig rendesen. ezért is szeretek inkább éjszaka beszélni hozzá, amikor csapkod és kiabál álmában. ilyenkor ismeretlen nyelveken szólal meg, és én is egy számára ismeretlen nyelven, az anyanyelvemen válaszolok. előfordul, hogy a férjem hirtelen kinyitja a szemét és egyenesen rám néz, vagy felkel és járkálni kezd az ágyunk körül. néha olyan, mintha rövid parancsokat mondana közben, vezényszavakat, néha meg mintha valamit számolna, de ha szólok hozzá, nem hallja meg, és reggel semmire nem emlékszik.

a férjem anyja szerint a jó feleség türelemmel viseli, ha a férje nem oszt meg vele mindent. a házastársaknak nem is szabad mindent megosztaniuk egymással. ha ezt a szabályt megszegik, eltűnik a határvonal férfi és nő között, csak két sárforma marad: egymást bámulják és meglátják, hogy a másik talpa alatt is ugyanolyan csupasz a föld, mint a saját térfelükön; látják, hogy mindketten azon küszködnek, hogy ne csússzanak vissza a sárba, hogy kiemelkedjenek és lerúghassák magukról az anyagot. hosszasan nézik a másik kínlását, gyönyörködnek benne, a magukéről közben meg is feledkeznek, így majdnem egyszerre merülnek el, hirtelen és végleg. ez az, aminek nem szabad megtörténnie a házasságban, maradjon csak meg mindegyik fél a saját szenvedésében, a saját testében.

ezzel szemben anyám véleménye az, hogy a jó feleséget valójában özvegynek hívják.

ha a fülemre tapasztom a kezemet, megszűnnek ők is, az anyám és a férjem anyja, megszűnik az egész világ, csak a férjemet nem tudom megszüntetni, a férjem mindig a fejemben van, és nevet.

akkor is nevet, amikor rájön, hogy nem tudok olvasni.

a pisztolyát tisztogatja a dolgozószobában. néhány napon-ta kitisztítja az otthon tartott fegyvereket, és sok fegyvert tart otthon: sosem lehet tudni, mondja. a fegyver éppen olyan tartozéka az otthonnak, mint a feleség, de egy életen át fegyvereket tisztogatni unalmas, ezért a férjem megkér, hogy mialatt dolgozik, olvassak fel egy hírt az újságból, a politikusainknak a szövetségünknel tett látogatásáról szól, de én már azt sem találok, hogy a sok cikkely közül melyiket keressem.

nem tudok olvasni, mondom.

a férjem éppen az egyik pisztolyáért nyúl, megáll a keze a levegőben. sokáig nézzük egymást, aztán hirtelen nevetni kezd. a sötét hangján nevet, ez fél hanggal magasabb, mint a rendes beszédhangja, így mondja a pisztolyoknak: hát egy írástudatlant vettem feleségül.

alig tudja kimondani, annyira nevet.

a nevetése ugyanolyan hirtelen végződik, mint amilyen hirtelen kezdődött. félbehagyja a fegyverek tisztogatását, a pisztolyt az asztalon hagyja, engem meg a dolgozószobában a polcnyi könyvekkel, amiket nem tudok megfejteni.

a füleimre kell tennem a kezem, hogy ne halljam a katonai csizmák egyre halkuló döngését.

